

B E I E Ž R E

Kontrola poslovanja v gospodarstvu

V našem mehanizmu državne uprave imamo naslednje kontrolne organe: finančno inšpekcijo, tržno inšpekcijo, devizno inšpekcijo, tehnično inšpekcijo (gradbinsko, elektroenergetsko, za parne kotle in posode pod pritiskom in rudarsko), nadalje kontrolne organe v kmetijstvu (za veterino in zaščito rastlin), gozdarstvo in lov. Delo finančne,

tržne in devizne inšpekcije je v glavnem urejeno z veljavnimi predpisi, zaradi česar te kažejo tudi večjo aktivnost v svojem delu. Dejavnost drugih kontrolnih organov v gospodarstvu je urejena samo deloma, zato pa se občuti potreba, da bi čim prej dobili ustrezajoče predpise, ki bi omogočili njihovo širšo akcijo.

Najpogostejši primeri nezakonitosti

V našem socialističnem družbenem sistemu je — zaradi delovanja ostankov stare družbe in zaradi pojavov izigravanja zakonskih predpisov z namenom doseganja kakšnih lokalnih in podobnih smotrov ali pa nezakonite koristi za posameznike — potrebna široko razvita in organizirana družbena kontrola v gospodarstvu. Če tako gledamo na problem poslovanja v gospodarstvu, spoznamo njen širši pomen in zato se ne moremo zadovoljiti samo z delom državnih organov inšpekcije, čeprav so zelo važni člen pri izvajanju zakonitosti v delu gospodarskih organizacij. Tu se morejo nujno in čim bolj angažirati organi samoupravljanja, ki so v prvi vrsti poklicani, da skrbijo za pravilno poslovanje in da sami odkrivajo nepravilnosti.

Lahko rečemo, da gremo v pogledu pravilnega izvajanja zakonskih predpisov stalno naprej, vendar pa je ostalo še dosti slabosti. Letošnje leto inšpekcije je pokazalo, da gospodarske organizacije, ljudski odbori in posamezniki izigravajo in kršijo predpise v raznih oblikah. Ome-

nili bomo nekaj najbolj pogostih primerov. Na področju financ se ne izvršujejo pravočasno razne obveznosti do družbene skupnosti, nepravilno se obračunavata dobiček in plač¹ sklad, sredstva skladov se trošijo v nenamenske namene, ponekod nepravilno razpolagajo z osnovnimi sredstvi, zadržujejo tuja sredstva (največkrat zvezna) za razne sklade lokalnih organov, čisto se dogajajo poverbe, kraje itd. Na področju trga kršijo predpise o prometu blaga in organizacij trgovske mreže, o določenih in dogovorjenih cenah, o predmetu poslovanja posameznih gospodarskih organizacij, ne skrbijo dovolj za čuvanje blaga in drugega družbenega premoženja, izigravajo predpise o regresu za posamezne proizvode itd. Dosti je tudi deviznih prekrškov, nezadostnega spoštovanja predpisov o graditvi, o rudarstvu, o ravnanju s parnimi kotli in elektroenergetičnimi napravami. So primeri, da se slabo izvajajo predpisi o proizvodnji in prometu s semenskim blagom, o zaščiti živali in rastlin, o gozdarstvu in lovu.

Nad 30.000 prijav za prekrške in kazniva dejanja

Za ilustracijo bomo navedli nekaj podatkov o rezultatih finančne in tržne inšpekcije. V prvih devetih mesecih letos je finančna inšpekcija pregledala okrog 19.000 gospodarskih organizacij. Ugotovili so, da niso družbeni skupnosti vplačali nad 11 milijard dinarjev na račun raznih obveznosti. Javnemu tožilstvu in drugim organom za zasledovanje je bilo poslanih okrog 10.000 prijav proti kršilecem finančnih predpisov, kar pomeni, da so v vsaki drugi gospodarski organizaciji odkrili nepravilno izvajanje zakonskih predpisov (prekrški in kazniva dejanja). V istem obdobju je tržna inšpekcija izvršila okrog 70.000 pregledov in podala nad 20.000 prijav javnemu tožilstvu in sodnikom za prekrške.

Te številke še bolj dokazujejo, da je potrebna močnejša in bolj

Naloge družbenih činiteljev

Poseben problem predstavlja dostikrat nepojmljiv odnos nekaterih ljudskih odborov do dela posameznih inšpekcij. To se največkrat kaže v tem, da odbori redko kdaj ali nikdar ne postavljajo na dnevni red svojih plenarnih sej periodičnih poročil in analize dela inšpekcij. Tako manjkajo potrebni sklepi in priporočila za okrepitev družbene kontrole po raznih oblikah dela ljudskega odbora, njegovih svetov itd. Zato ljudski

organizirana kontrola poslovanja v gospodarstvu in da je treba bolj učinkovito zasledovati kršilce predpisov.

Od vrog 10.000 prijav, ki jih je poslala finančna inšpekcija, je bilo izrečenih kazni za okrog 2.100 dejanj, postopek so ustavili v 1400 primerih. Ostalo že zelo dolgo čaka na rešitev, zaradi česar tudi sama kontrola izgublja svojo učinkovitost. V zvezi s tem je nujno ojačati delo gospodarskih sodišč in drugih organov, ki se ukvarjajo s temi posli in zagotoviti hitrejši postopek. To zlasti velja za večje prekrške in kazniva dejanja. Hkrati je treba poudariti dejstvo, da bi se inšpekcije pooblastile za kaznovanje lažjih kršitev predpisov v mandatnem postopku (ne da bi o tem morale dostavljati razna poročila, obračune itd.).

odbori ne uporabljajo dovolj svojih organov inšpekcije, ne dajejo jim ustrezajočih nalog, zaradi česar posamezne inšpekcije tudi nimajo svojega programa dela, temveč se ukvarjajo s tistim, kar imajo v določenem trenutku za najvažnejše. Ljudski odbori, kljub temu da vedo, da sedanje števil, ljudi ne more opravljati kontrole dela vseh gospodarskih organizacij, ne store ničesar, da bi povečali število inšpektorjev, temveč na-

sprotno boljše inšpektorje premeščajo na druga delovna mesta, ali pa jim dajejo naloge, ki niso v nobeni zvezi z njihovim poslom. S tem pa slabe kontrole poslovanja v gospodarstvu. Malo se menijo tudi za dopolnilne plače inšpektorjev, za njihove stanovanjske razmere, za tehnične pogoje dela, za redno oskrbovanje z uradnimi listi, pisalnimi stroji itd. Vse to je privedlo do tega, da je skoraj vsak tretji inšpektor odšel med letom iz tržne ali finančne inšpekcije na kakšno drugo delovno mesto, kjer ima dokaj lažje delo in večjo plačo.

Da bi organizirali boljše in uspešnejšo borbo proti prekrškom in kriminalu, bi morali materiale inšpekcije uporabljati razni organi in organizacije: delavski sveti, upravni odbori, sindikati, zbornice itd. Vsi bi morali sodelovati pri nalogah družbene kontrole, zlasti pa pri zmanjševanju objektivnih pogojev za kršitev predpisov in pojavov kriminala v gospodarstvu. Samo tako bo, s sodelovanjem vseh družbenih činiteljev, kontrola poslovanja v gospodarstvu močnejša, negativni pojavi pa vse redkejši.

Ljubo Mijatović

IZDELKI IZ PLETILNEGA PROTJA ZASLUŽIJO SO POZORNOST

MOŽNOSTI ZA RAZŠIRITEV TE KORISTNE PROIZVODNJE

Na podlagi neke analize o rentabilnosti košarstva, ki jo je izdelala Glavna zadružna zveza Hrvatske, vidimo, da je možno to dejavnost pospeševati ne samo z zgraditvijo obratov, ki zahtevajo nekaj investicij, temveč s pospeševanjem domače obrti. Analiza kaže, da je domača obrt tudi precej cenejša.

Košarstvo kot obrt je bilo razvito tudi pred vojno. Najvažnejša središča na Hrvaškem so bila Kotoriba, Čakovec in Osijek. Tu so izdelovali košare predvsem v večjih obrtnih delavnicah, bila pa je razvita tudi domača obrt po vaseh Medjimurja. V Donjem Vidovcu pa so imeli že leta 1903 neko vrsto zadružne proizvodnje.

KOŠARSKA OBR T SE ČEDALJE BOLJ RAZVIJA

Po osvoboditvi se je ta proizvodnja nadaljevala, vendar v začetku niso imeli kakšne močnejše organizacije. Šele leta 1952 so začeli organizirano proizvajati. Ustanovili so močne obrate v Koprivnici, Kotoribi in Osijeku, ki so postali temelj za ustanavljanje drugih obratov in delavnic po zadrugah. Začeli so tudi izvažati, s čimer so ustvarili možnost za vse večji razvoj proizvodnje, in to predvsem s tem, da so nasadili manjše plantaze vrb, dalje zgradili delavni-

ce, skladišča, si nakupili orodje in usposabljali delovno silo.

Izkušnje zadnjih let so pokazale, da je v današnjih razmerah, ko košarstvo lahko služi kot dopolnilna dejavnost, najbolje proizvajati v domači obrti. Analiza rentabilnosti, ki so jo te dni izdelali, kaže, da je za ustanovitev vsakega delovnega mesta v domači obrti potrebno 133.000 din investicij. V delavnicah, ki zaposlujejo vajence, pa znašajo investicije za vsako delovno mesto, skupno s stroški za usposabljanje 279.000 dinarjev, v tistih, ki zaposlujejo tečajnike pa 268 tisoč din. Ta razlika nastaja zato, ker se tečajniki učijo tri mesece, vajenci pa šele po šestih mesecih s svojim delom povrnejo stroške učenja. V domači obrti pa se prihranijo izdatki za delavnice in skladišča.

Ker pa je treba to obrt še naprej razvijati, je nujno obrate z vajenci še nadalje obdržati kljub večjim stroškom. Tako bomo vzgojili visoko strokovno delavce, ki bodo pozneje kdaj lahko postali mojstri-učitelji. Zato je treba sprejemati prav tisto mladino, ki kaže zanimanje za košarsko obrt kot edini poklic, a take mladine je po vaseh precej.

IZVOZ ZA OKROG POL MILIJONA DOLARJEV

Čeprav niso izkoristili vseh možnosti za prodajo košarskih izdelkov v inozemstvu, so dosegli vendarle že dosedaj lepe rezultate. Od leta 1952 dalje je izvoz teh proizvodov občutno porastel, tako da je v l. 1954 dosegel vsoto 288.000, v l. 1955 pa 433.000 dolarjev. Za te proizvode dobivamo predvsem najtrdnjše devize, kakor so dolar, švicarski frank, angleški funt, švedska krona in holandski forint. Za vrednost, ki smo jo dobili od košarstva letos, bi morali izvoziti 960 ton prašičev ali 6200 ton koruze. Hkrati smo pri pletenju, pripravi, proizvodnji, prevozu itd. zaposlili znatno število delavcev. Čeprav smo izpopolnili izbiro domačih izdelkov v notranji trgovini, pa nismo zaradi nesposobnosti trgovske mreže izkoristili velike možnosti za prodajo teh izdelkov v turističnih krajih.

Za nadaljnji razvoj košarstva pa je potrebno tudi organizirano sajenje vrb. Računi kažejo, da dobimo z vsakega hektara vrb v prvem letu 25.000, v drugem 73 tisoč, v tretjem pa 186.000 din čistega dobička. V ta namen lahko uporabimo mnoga zemljišča, ki niso ugodna za druge kulture, vrba pa se sadi vsakih 20 let.

To stvar bi morale imeti pred očmi mnoge naše komune, v katerih so zelo dobre možnosti za razvoj košarske obrti. R. Krunič

Most čez Savo

Uspех tovarne »Dragoslav Djordjević - Goša« v Smederevski Palanki

Na stebrih visečega jeklenega mostu čez reko Savo v Beogradu, ki je bil porušen med vojno leta 1941, so projektirali in sedaj izdelujejo nov jeklen most, ki je že v končni montaži. Njegov srednji končni del je te dni poslala na gradbišče tovarna »Dragoslav Djordjević-Goša« iz Smederevske Palanke. Konstrukcije za novi gredasti most so izdelali v skupnosti tovarne »Dragoslav Djordjević-Goša« iz Smederevske Palanke, »Djuro Djaković« iz Slavonskega Broda in MAN iz Gustavsburga (Zahodna Nemčija) konstrukcije pa montira podjetje »Mostogradnja« iz Beograda.

V tovarni vagonov in železnih konstrukcij »Dragoslav Djordjević-Goša« so izdelali polovico glavnih nosilcev mosta s srednjim delom. Sedaj dokončujejo zadnje dele ograje, odtok, steze za pešce in druge postranske dele mostu.

Ko je februarja letos bilo treba začeti z izdelovanjem konstrukcij, so bili v delavnici oddelka za mostove v tovarni »Dragoslav Djordjević-Goša« že vsi pripravljeni. Vsa pripravljana dela in proučevanja so bila končana še pred začetkom izdelave tega velikega objekta. Zaznamovanja in vrtanja so tako precizno izdelali, da niso pri sestavljanju imeli nikakršnih težav. Vsi montažni deli so bili dolgi okrog 9 metrov, tehtali so pa okrog 25 ton, kolikor so lahko prepeljali po železnici. Sama konstrukcija je izdelana kombinirano z zakovanjem in zavarjenjem.

Pri postavljanju tega mostu so uporabili tudi neko novost — nesorazmerno veliko dolžino zakovov zlasti na delu, ki je nad srednjimi podporniki.

Izdelane konstrukcije so odposiljali po točno vnaprej določenem načrtu v sporazumu z drugimi člani skupnosti in po potrebi montaže na mestu. V tovarni »Dragoslav Djordjević-Goša« so izdelali tudi poizkusni kos stebra za razsvetljavo za trolejbusno mrežo na mostu in ga preizkusili. Tovarna je začela serijsko izdelovati te stebre.

Potek izdelave mostu, kvaliteta, celotna montaža in izdelava konstrukcije v rokih, zasluži vso pozornost in pohvalo. To toliko prej, ker se kvaliteta lahko kosa s kvaliteto takih izdelkov najbolj znanih inozemskih tvrdk.

Z uspešno izdelavo konstrukcije za novi savski gredasti most je tovarna vagonov in železnih konstrukcij »Dragoslav Djordjević-Goša« znova potrdila svoj veliki sloves v izdelavi tako važnih objektov, in dokazala, da lahko izdeluje vse vrste mostovnih konstrukcij.

Borislav Vuković

»To, kar je v izložbi, ni naprodaj...«

V izložbah prodajaln dostikrat vidimo blago, ko ga pa želimo kupiti, nam prodajalec odgovori, da tega blaga ni več na prodaj in da je razstavljeno blago samo zaradi reklame.

Ne glede na to, da tak postopek priča o slabi poslovnosti prodajalca, moramo poudariti, da je tak postopek nezakonit. Člen 96. Uredbe o trgovski dejavnosti ter trgovskih podjetjih in poslovalnicah predvideva kaznovanje trgovskega podjetja oziroma prodajalca z denarno kaznijo od 5 do 50.000 dinarjev, če na zahtevo potrošnika ne proda blaga, ki ga ima v poslovalnici, odgo-

vorno osebo (prodajalca ali poslovođjo) pa z denarno kaznijo od 1.000 do 10.000 dinarjev.

Torej mora prodajalec blago, ki ga ima v trgovini ali v izložbi prodati, če potrošnik to zahteva.

Po drugi strani pa blago ne razstavljamo za lepoto, temveč za prodajo. Če je blaga zmanjkalo, je treba zadnje vzorce vzeti iz izložbe. Ne glede na to, če v konkretnih primerih lahko sumimo v poštenost poslovođje, ki noče prodati izložbenega blaga, morajo potrošniki in prodajalci vedeti, da pomeni umik take robe iz prodaje gospodarski prekršek.